

μένους προότερον φέρειν τὴν ξυμφορὰν τοῖς γὰρ τελευτήσαντι 7
καὶ τοῖς ζῶσιν οὕτως ἂν προσφιλέστατοι εἴητε, καὶ ῥᾶστοι θερα-
πεύειν τε καὶ θεραπεύεσθαι. Νῦν δὲ ἤδη ὑμεῖς τε καὶ ἄλλοι πάντες,
κοινῇ κατὰ τὸν νόμον τοὺς τετελευτηκότας ἀπολοφυράμενοι ἄπιτε. 8

κ'. Οὗτός σοι ὁ λόγος, ὦ Μενέξενε, Ἀσπασίας τῆς Μιλησίας
ἐστί. — Μεν. Νῆ Δία, ὦ Σώκρατες, μακαρίαν γε λέγεις τὴν Ἀ-
σπασίαν, εἰ γυνὴ οὕσα ταιούτους λόγους οἷα τ' ἐστὶ συντιθέναι. —
Σωκ. Ἄλλ' εἰ μὴ πιστεύεις, ἀκουλούθει μετ' ἐμοῦ, καὶ ἀκούσῃ αὐ- 2
τῆς λεγούσης. — Μεν. Πολλάκις, ὦ Σώκρατες, ἐγὼ ἐντετύχηκα
Ἀσπασίαν, καὶ οἷα οἷα ἐστί. — Σωκ. Τί οὖν, οὐκ ἄγασαι αὐτήν,
καὶ νῦν χάριν ἔχεις τοῦ λόγου αὐτῆς; — Μεν. Καὶ πολλήν γε, ὦ Σώ- 3
κρατες, ἐγὼ χάριν ἔχω τούτου τοῦ λόγου ἐκείνη, ἢ ἐκείνω ὅστις σοι
ὁ εἰπὼν ἐστὶν αὐτόν· καὶ πρό γε ἄλλων πολλὴν χάριν ἔχω τῷ εἰπόν-
τι. — Σωκ. Ἐὖ ἂν ἔχοι. Ἀλλ' ὅπως μου μὴ κατερεῖς, ἵνα καὶ αὐ- 4
θὴς σοι πολλοὺς καὶ καλοὺς λόγους παρ' αὐτῆς πολιτικούς ἀπαγ-
γέλλω. — Μεν. Θάρρει, οὐ κατερῶ· μόνον ἀπάγγελλε. — Σωκ.
Ἀλλὰ ταῦτ' ἐσται.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΧΑΙΡΩΝΕΩΣ.

Α'. Περὶ παιδῶν ἀγωγῆς.

α'. Τί τις ἂν ἔχοι εἰπεῖν περὶ τῆς τῶν ἐλευθέρων παιδῶν ἀγω-
γῆς, καὶ τίμη χρώμενοι σπουδαῖοι ἂν τοῖς τρόποις ἀποδαῖεν,
φέρε σκεψώμεθα. Βέλτιον δ' ἴσως ἀπὸ τῆς γενέσεως ἀρξασθαι
πρῶτον. Τοῖς τοίνυν ἐπιθυμοῦσιν ἐνδόξων τέκνων γενέσθαι πα-

κ'. Οὗτος σοι) Τὸ σοὶ περιποιητικῶς
κπτ' ἔθος Ἑλληνισμοῦ· ἀντί Οὗτος ἐστὶν
ὁ σοὶ ποθητὸς λόγος. Σύνηθες δὲ τοῦτο καὶ
ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς διαλέκτῳ τῇ κοινῇ ταύτῃ.

— Εἰ, γυνὴ οὕσα) Εἰ ἐστὶν ἱκανὴ συν-
τιθέει τοιούτους λόγους, γυνὴ οὕσα.

3. Καὶ πρό γε ἄλλ.) Καὶ μάλιστα χά-
ριν ἔχω σοι τῷ εἰπόντι τοῦτον τὸν λόγον.

4. Ἄλλ' ὅπως μὴ) Ἄλλ' ὅρα ὅπως
μὴ μου κατερεῖς. Πολλάκις γὰρ τὸ Ὅ-
πως λέγεται, ἐννοουμένου τοῦ Ὅρα, ἢ
Πρόσχευς, ἢ τοιούτου τινὸς παραγγελ-
ματικοῦ ῥήματος.

α'. ἔχω εἰπεῖν] ἀντί τοῦ δύναμαι εἰ-
πεῖν. — Ἐλεύθερος παῖς] Παρὰ τοῖς πα-
λαιοῖς διηροῦντο οἱ ἄνθρωποι εἰς ἐλευ-
θέρους καὶ δούλους· ἐλεύθεροι μὲν ἦσαν
οἱ γνήσιοι πολῖται· δούλοι δὲ οἱ κοινῶς
λεγόμενοι σκλάβοι· ὅθεν ὁ Συγγραφεὺς ἐν-
ταῦθα λέγει περὶ τῶν ἐξ ἐλευθέρων γεν-
νομένων παιδῶν 2. Σπουδ. τῆς τοῖς τρό-

ποις ἀποβαίνω] Ἀποκτῶ χρηστὰ ἤθη·
ἢ σύνταξις εὐδοθησεται οὕτω, φέρε σκε-
ψώμεθα τί τις ἂν ἔχοι εἰπεῖν περὶ τῆς
ἀγωγῆς τῶν ἐλευθέρ. παιδ. καὶ τίμη καὶ
τλ. — 3 Βέλτιον] Συγκριτ. ἀπὸ τοῦ ἀγα-
θοῦ, ἐνταῦθα ἀντί θετικοῦ κεῖται· ἰδὲ
Γραμ.

— Ἀρχομαι ἀπὸ τι.] τοῦ ἀρχομαι ἢ γενι-
κῇ μετὰ τῆς ἀπὸ σημαίνει αὐτὴν τὴν σιγ-
μὴν, ἢ ὅποια εἶναι ἢ πρώτη ἀρχὴ τῆς πρά-
ξεως· ἢ δὲ γυμνὴ τῆς προθέσεως, δηλοῖ
αὐτὴν τὴν πράξιν, ἢ ὅποια ἀρχίζει οἷ-
ον, τὰ βρέφη τοῦ ζῆν ἀπὸ λύπης ἀρχεται·
ἐνταῦθα, τοῦ ζῆν σημαίνει τὴν διαρκου-
σαν κατάστασιν, ἣτις λαμβάνει ἀρχὴν
ἀπὸ λύπης δὲ, τὸ αἰσθημα, τὸ ὅποσον εἶ-
ναι ἢ ἀρχὴ τῆς ἀρχομένης καταστάσεως.
βούλει σκοπῶμεν, ἀρξάμενοι ἀπὸ τῆς
τροφῆς, ὡσπερ ἀπὸ τῶν στοιχείων. Ξεν.
Ἀπ. β', α', α'. — 4 Τοῖς ἐπιθυμοῦσι
γενέσθαι πκτροῦτι] Ἐπρεπε νὰ εἰπῇ πα-

τράσιν ὑποθίμην ἂν ἔγωγε μὴ ταῖς τυχούσαις γυναιξὶ συνοικεῖν λέγω δὲ, οἷον ἑταίραις, ἢ παλλακαῖς. Τοῖς γὰρ μητρόθεν, ἢ πατρόθεν, οὐκ εὖ γεγονόσιν ἀνεξάλειπτα παρακολουθεῖ τὰ τῆς δυσγενείας ὀνειδῆ παρὰ πάντα τὸν βίον, καὶ πρόχειρα τοῖς ἐλέγχειν καὶ λοιδορεῖσθαι βουλομένοις. Καὶ σοφὸς ἦν ἄρα ὁ Ποικητής, ὃς φησιν·

Ὅταν δὲ κοηπίς μὴ καταβληθῆ γένους
Ὁρθῶς, ἀνάγκη δυστυχεῖν τοὺς ἐγκόρους.

Καλὸς οὖν παρρησίας θρασυρός εὐγένεια, ἧς δὴ πλείστον λόγον ποιητέον τοῖς νομίμου παιδοποιίας γλιχομένοις. Καὶ μὲν δὴ καὶ τὰ φρονήματα τῶν ὑπόχαλκον καὶ κίβδηλον ἔχόντων τὸ γένος, σφάλλῃσθαι καὶ ταπεινωθῆναι πέφυκε. Καὶ μάλα ὀρθῶς ὁ λέγων Ποικητής φησι

Δουλοῖ γὰρ ἄνδρα, κἂν θρασύπλαγχνός τις ἦ,
Ὅταν συνειδῆ πατρός ἢ μητρός κακὰ.

Ὡσπερ ἀμέλει τούναυτιόν μεγαλαυχίας ἐμπίπλονται καὶ φρυάγματος οἱ γονέων διασήμεων. Διόφαντον γοῦν τὸν Θεμιστοκλέους πολλάκις λέγουσι φάναι καὶ πρὸς πολλοὺς, ὡς, ὅτι ἂν αὐτὸς βούληται, τοῦτο καὶ τῷ δήμῳ συνδοκεῖ τῷ τῶν Ἀθηναίων· ἃ μὲν γὰρ αὐτὸς ἐθέλει, καὶ ἡ μήτηρ· ἃ δ' ἂν ἡ μήτηρ, καὶ Θεμιστοκλῆς· ἃ δ' ἂν Θεμιστοκλῆς, καὶ πάντες Ἀθηναῖοι. Πάνυ δ' ἄξιον ἐπαινεῖν καὶ Λακεδαιμονίους τῆς μεγαλοφροσύνης· οἵτινες Ἀρχίδαμον τὸν βασιλέα ἑαυτῶν ἐζημίωσαν χρήμασιν, ὅτι μικρὰν τὸ μέγεθος γυναικῶ γάμῳ λαβεῖν ὑπέμεινεν, ὑπειπόντες, ὡς οὐ βασιλέας, ἀλλὰ βασιλίσκους παρασχεῖν αὐτοῖς διανοοῖτο. Ἐ-

τέρας, ἀλλὰ τὸ ἐκ γ' ταυτοπτωτεῖ μὲ τὸ ἐκ α'. ἰδὲ Γραμ.

— Ἀπὸ τοῦ τυγχά.] σημαίνει, ποταπὰς ἢ ἔννοια εἶναι αὐτῆ, νὰ μὴ ὑπανδρευῶνται ποταπὰς γυναῖκας, ὁποῖας ἐπιφέρει δηλ. — 3. Τοῖς οὐκ εὖ γεγονόσι] ὅσοι δὲν ἐγεννήθησαν ἀπὸ καλοῦς γονεῖς — 4. Δυσγένεια] περὶ τοῦ δυς ἐν συνθέσει ἰδὲ Γραμ.

— Παρὰ πάντα τὸν βίον] Ἐν ὅσῳ ζῶσι δηλ. — 5. Βούλομαι] Ταῦτα πρόχειρά ἐστι τοῖς ἐλ. καὶ λοιδ. βουλομένοις. — οὔτοι οἱ στίχοι εἰλήθησαν ἐκ τοῦ Εὐρπ. Ἡρακ. Μειν. στίχ. 1261. — 8. Πλείστον λόγον ποιητέον] Ἀυτὸ τοῦ δεῖ ποιεῖν λόγον τινος] Τουτέστι τιμᾶν τί περὶ τῆς δοτικῆς τοῦ ἐπιθέτου ῥηθ. ἰδὲ Γραμ.

— 10. Ὑπόχαλκον καὶ κίβδηλον γένος ἔχειν] Ἐξ ἀτίμου καὶ καταφρονομένου κατὰ γένος ὑπόχαλκος, ἐκ τῆς ὑπὸ καὶ χαλκός ἰδὲ Γραμ. ἐν συνθέσει τῆς ἀπὸ καὶ κυριολεκτεῖται ἐπὶ νομίματος οἷον ὑπόχαλκον νόμισμα, τὸ ἔχον παρὰ πολὺ ξένον μέταλλον, τουτέστι νοθευμένον, κάλπικον, κίβδηλον.

δὲ τὸ μὴ καθαρισθὲν ἔτι ἀπὸ τῆς σκουρίαν καὶ μεταφορικῶς τὸ ἀκαθάριστον, ἀπαττρον. — 11. Τὰ φρονήματα πέφυκε] Ἡ ἔννοια, ὅσοι γεννῶνται ἀπὸ ἀτίμου γονεῖς εἶναι χαμερπεῖς. — 12. Θρασύπλαγχνός] Σύνθετον ἐκ τοῦ θρασύς καὶ σπλάγχνα. — 13. Κακὰ] Ἔργα δηλ. καὶ οὔτοι ἐκ τοῦ Εὐρ. Ἰππόλ. 425. ἢ ἔννοια, ὅταν ἐνθυμηθῆ ὅτι κατὰ γένος ἀπὸ ἀτίμου γένος, καὶ τὰ κακὰ τῶν γονέων του, ταπεινῶνται, καὶ τολμηρός ἂν ἦναι. — 14. Ἀμέλει] Ἐπιρρηματικὸν ῥῆμα, παρέλκει ἐνταῦθα. — φρυάγμα] Κυρίως ὁ ἦχος τοῦ νεροῦ· τουτέστιν ἔπαρσις. — 15. Οἱ γονέων διασήμεων] Παῖδες ἢ υἱοὶ δηλ. περὶ τῆς ἐλλείψεως ταύτης, ἰδὲ Γραμ. — Τὸν Θεμιστοκλέους] Υἱὸν δηλ. — 18. Ἐθελουσι] Ταῦτα δηλ. — 21. Ἐζημίωσαν χρήμασιν] Περὶ τῆς δοτικῆς ἰδὲ Γραμ. 22. τὸ μέγεθ.] Λεῖπει ἢ κατὰ — Γάμῳ γυναικῶ λαβεῖν] Λαβεῖν εἰς γυναικῶ, τουτέστιν ὑπανδρευθῆναι. — 23. Ἐχόμενον ἂν εἴη τούτῳ εἰπεῖν] Τουτέστι πρέπει νὰ εἴ-ομεν καὶ τὸ ἐπόμενον. —

χόμενον ὃ ἂν εἴη τούτων εἶπεῖν, ὅπερ οὐδὲ τοῖς πρὸ ἡμῶν πα-
 ρεωράτο· ποῖον; ὅτι τοὺς ἔνεκα παιδοποιΐας πλησιάζοντας ταῖς
 γυναῖξιν ἦτοι τοπαράπαν αἰνους, ἢ μετρίως γοῦν οἰνωμένους
 ποτῆσθαι προσήκει τὸν συνουσιασμόν. Φίλοινοι γὰρ καὶ μεθυστι-
 κοὶ γίνεσθαι φιλοῦσιν, ὧν ἂν τὴν ἀρχὴν τῆς σποράς οἱ πατέρες
 ἐν μέθῃ ποτῆσάμενοι τύχωσιν. Ἡ καὶ Διογένης μειράκιον ἐκστα-
 τικὸν ἰδοῖν καὶ παραφρονοῦν Νεανίσκη, ἔφησεν, ὁ πατήρ σε με-
 θύων ἔσπειρε. Καὶ περὶ μὲν τῆς γενέσεως τοσαῦτα εἰρήσθω μοι.

β'. Περὶ δὲ τῆς ἀγωγῆς καὶ δὴ λεκτέον. Καθόλου μὲν εἶπεῖν,
 ὃ κατὰ τῶν τεχνῶν, καὶ τῶν ἐπιστημῶν λέγειν εἰώθαμεν, ταῦτόν
 καὶ κατὰ τῆς ἀρετῆς φατέον ἐστίν· ὡς εἰς τὴν πρυτελῆ δικαιο-
 πραγίαν τρία δεῖ συνδραμεῖν, φύσιν, καὶ λόγον, καὶ ἔθος. Καλῶ
 δὲ λόγον μὲν, τὴν μάθησιν· ἔθος δὲ, τὴν ἄσκησιν. Εἰσὶ δὲ αἱ μὲν
 ἀρχαί, τῆς μαθήσεως· αἱ δὲ χρήσεις, τῆς μελέτης· αἱ δ' ἀκρό-
 τητες, πάντων. Καθ' ὃ δ' ἂν λειφθῆ τούτων, κατὰ τοῦτ' ἀνάγκη
 χωλὴν γίνεσθαι τὴν ἀρετὴν. Ἡ μὲν γὰρ φύσις ἄνευ μαθήσεως
 τυφλόν· ἡ δὲ μάθησις δίχα φύσεως ἐλλιπὴς· ἡ δ' ἄσκησις χωρὶς
 ἀμφοῖν ἀτελής. Ὡς περὶ δ' ἐπὶ τῆς γεωργίας πρῶτον μὲν ἀγα-
 θὴν ὑπάρξει δεῖ τὴν γῆν, εἶτα δὲ φυτουργὸν ἐπιστήμονα, εἶτα
 τὰ σπέρματα σπουδαῖα· τὸν αὐτὸν τρόπον γῆ μὲν ἔοικεν ἡ φύ-
 σις, γεωργῶ δὲ ὁ παιδεύων, σπέρματι δὲ αἱ τῶν λόγων ὑποθῆκαι,
 καὶ τὰ παραγέλυματ' α. Ταῦτα πάντα διατεινόμενος, εἵπομι ὅτι
 συνῆλθε καὶ συνέπνευσεν εἰς τὰς τῶν παρ' ἅπασιν ἀδομένων ψυ-
 χάς, Πυθαγόρου καὶ Σωκράτους καὶ Πλάτωνος, καὶ τῶν ὅσοι
 θόξης ἀειμνήστου τετυχήκασιν. Εὐδαίμων μὲν οὖν καὶ Θεοφιλῆς,
 εἴ τω ταῦτα πάντα Θεῶν τις ἀπέδωκεν· εἰδὲ τις οἶεται, τοὺς οὐκ
 εὐπεφυκότας μαθήσεως καὶ μελέτης τυχόντας ὀρθῆς πρὸς ἀρετὴν,
 οὐκ ἂν τὴν τῆς φύσεως ἐλάττωσιν εἰς τοῦνδεχόμενον ἀναδραμεῖν,

— Τοῖς πρὸ ἡμῶν] Γεγονότες δηλ. ἰδὲ
 Γραμ.— 4. Ποιεῖ συνουσιασμόν] Συνταχ-
 θήτεται οὕτω, προσήκει τοὺς ἔνεκα παι-
 δοποιΐας . . . συνουσιασμόν. — 5. Φι-
 λοῦσι γενέσθαι] Ἀντὶ εἰώθατε γενέ-
 σθαι, οἱ πατέρες δηλ. — 6. Ποιησά-
 μενοι τύχωσι] Περιφραστικῶς ἀντὶ ἐ-
 ποίησαν· ἰδὲ Γραμ.

— 7. Ἐκστατικὸν καὶ παραφρόν] Ἐν
 ἐκστάσει ὄν, τουτέστι ὡς μαινόμενον
 καὶ ἔξω ἑαυτοῦ· ἰδὲ περὶ τῆς παρὰ ἐν
 συνθ.

β'. 6. Ἀχοῦτ. Τουτέστι ἡ τελειότης. —
 8. Χωλὴν] Τουτέστιν ἀτελῆ. — 9. Τυφλ.]
 ἄρῃμα δηλ.

— Ἄνευ, δίχα καὶ χωρὶς] Μετὰ γενι-
 κῆς, ἰδὲ Γραμ. — 12. Τὸν αὐτὸν
 τρόπον] Λεῖπει ἢ κατὰ.

— 13. Τῶν λόγων ὑποθῆκα.] Αἰ ἠθικαὶ δε-
 δακκαλῖαι. — 17. Θεοφιλῆς] Παθητικῶς,
 ἀντὶ ὃ ὑπὸ Θεοῦ φιλούμενος· ἡ ἔννοια
 εὐδαίμων εἶναι τῷ ὄντι ἐκεῖνος, εἰς τὸν
 ὅποιον ἔδωκεν ὁ Θεὸς ὅλα τούτα τὰ
 χαρίσματα. — 18. Τοὺς οὐκ εὐπεφυκότ.]
 Τοὺς μὴ ἔχοντας ἐκ φύσεως καλὸν νοῦν,
 τουτέστι τοὺς ἀφροῦς, ὄντονας. — 20. Εἰς
 τοῦνδεχόμενον ἀναδραμεῖν] Μετρίως,
 ἀρκούντως, ἵτως ἀναλαβεῖν ἔπρεπε νὰ
 εἴπῃ, διὰ νὰ εὐοδωθῆ ἡ ἔννοια οὕτως,
 ὅς τις νομίζει ὅτι οἱ ὄντονας, ἀρ' οὐ μὰ

ἴστω πολλοῦ, μᾶλλον δὲ τοῦ παντός, διαμαρτάνων. Φύσεως μὲν γὰρ ἀρετὴν διαφθείρει ῥαθυμία, φαυλότητα δ' ἐπανορθοῖ διδασχὴ καὶ τὰ μὲν ῥάδια τοὺς ἀμελοῦντας φεύγει, τὰ δὲ χαλεπὰ ταῖς ἐπιμελείαις ἀλίσκεται. Καταμάθοις δ' ἄν, ὡς ἀνύσιμον πρᾶγμα καὶ τελεσιουργὸν ἐπιμέλεια καὶ πόνος ἐστίν, ἐπὶ πολλὰ τῶν γιγνομένων ἐπιδλέψας. Σταγόνες μὲν γὰρ ὕδατος πέτρας κοιλαίνουσι σίδηρος δὲ καὶ χαλκὸς ταῖς ἐπαφαῖς τῶν χειρῶν ἐκτρίβονται· οἱ δ' ἀρμάτειοι τροχοὶ πόνῳ καμφθέντες οὐδ' ἄν, εἴτι γένοιτο, τὴν ἐξ ἀρχῆς δύναιντο ἀναλαθεῖν εὐθυωρίαν· τὰς γε μὴν καμπύλαις τῶν ὑποκριτῶν βακτηρίας ἀπευθύνειν, ἀμήχανον· ἀλλὰ τὸ παρὰ φύσιν τῇ πόνῳ τῶν κατὰ φύσιν ἐγένετο κρεῖττον. Καὶ μόνον ἄρα ταῦτα τὴν ἐπιμελείας ἰσχὺν διαδείκνυσιν; Οὐκ· ἀλλὰ καὶ μυρία ἐπὶ μυρίοις. Ἀγαθὴ γῆ πέφυκεν, ἀλλ' ἀμεληθεῖσα χερσεύεται, καὶ ὅσα τῇ φύσει βελτίων ἐστὶ, τοσοῦτω μᾶλλον, ἐξαργηθεῖσα, δι' ἀμέλειαν ἐξαπόλλυται. Ἄλλ' ἐστὶ τις ἀπόκροτος καὶ τραχυτέρα τοῦ θέντος; ἀλλὰ γεωργηθεῖσα παραυτίκα γενναίους καρπούς ἐξήνεγκε. Ποῖα δὲ δένδρα οὐκ, ὀλιγορηθέντα μὲν, στρεβλὰ φύεται, καὶ ἄκαρπα καθίσταται, τυχόντα δ' ὀρθῆς παιδαγωγίας, ἔγκαρπα γίνονται καὶ τελεσφόρα; Ποῖα δὲ σώματος ἰσχὺς οὐκ ἐξαμβλοῦται καὶ καταφθίνει, δι' ἀμέλειαν καὶ τρυφὴν καὶ καχεξίαν; τίς δ' ἀσθενὴς φύσις οὐ τοῖς γυμνασασμένοις καὶ καταθλήσασσι πλείστον εἰς ἰσχὺν ἐπέδωκε; Τίνες δ' ἵπποι καλῶς πωλοδαμνηθέντες, οὐκ εὐπειθεῖς ἐγένοντο τοῖς ἀναδάταις; τίνες δ' ἀδάμασται μείναντες, οὐ σκληραύχενες καὶ θυμωδεῖς ἀπέβησαν; Καὶ τί δεῖ τᾶλλα θαυμάζειν, ὅπου γε τῶν θηρίων τῶν ἀγριωτάτων ὀρῶμεν πολλὰ καὶ τιθασσεύμενα καὶ χειροήθη γιγνόμενα τοῖς πόνοις; Εὐδὲ καὶ ὁ Θετταλὸς, ἐρωτηθεὶς, τίνες εἰσὶν οἱ ἠπιώτατοι Θετταλῶν; ἔφη, Οἱ παύομενοι πολεμεῖν. Καὶ τί δεῖ τὰ πολλὰ λέγειν; καὶ γὰρ τὸ ἦθος ἐστὶ πολυχρόνιον· καὶ τὰς ἠθικάς ἀρετάς ἠθικάς ἄν τις λέγη, οὐκ ἄν τι πλημμελεῖν δόξειεν. Ἐνὶ δὲ περὶ τούτων ἔτι παραδείγματι χρῆσάμενος, ἀπαλλάξομαι τοῦ ἔτι περὶ αὐτῶν μηκύνειν. Λυκοῦργος γάρ, ὁ τῶν Λακεδαιμονίων νομοθέτης, δύο σκύλακας τῶν αὐτῶν γονέων λαβὼν, οὐδὲν ὁμοίως ἀλλήλοις ἤγαγεν· ἀλλὰ τὸν μὲν ἀπέφηγε λίχνον καὶ συνάμορον, τὸν δ' ἐξιχνεύειν καὶ

θῶσι καὶ γυμνασθῶσι καλῶς εἰς τὴν ἀρετὴν δὲν ἠμποροῦν νὰ ἀναλάβωσι, τουτέστι νὰ ἐπανορθώσωσι τὴν ἐλάττωσιν τῆς φύσεως. — Ἰστω διαμαρτάνων] Μισοχὴ ἀντιειδικοῦ ἀπαρεμ. ἰδὲ Γραμ.

— 4 Καταμάθοις δὲ] Οὕτω συνταχθήσεται ἐπιδλέψας ἐπὶ πολλὰ τῶν γιγνομένων, καταμάθοις ὡς ἀνύσι-

μον πρᾶγμα καὶ τελεσιουργὸν ἐπιμέλεια καὶ πόνος ἐστίν. — 22 Εἰς ἰσχὺν ἐπέδωκεν] Ἐνεδυναμώθη. — 25 Ὅπου γε] Ὅπου γε ὀρῶμεν πολλὰ τῶν θηρ. . τῶν ἀγρ. . καὶ τιθασ. . καὶ . γιγνόμενα. — 27 ἠπιώτατοι Θετταλῶν] Οἱ Θετταλοὶ ἦσαν πολεμικώτατοι, καὶ θαυμάζονται διὰ τὴν ἱππευτικὴν· ἡ δὲ ἐκνοία εἶναι

Θηράν δυνατὸν εἶτά ποτε τῶν Λακεδαιμονίων εἰς ταῦτο συνειλεγμένων. Μεγάλη τοι ῥοπή πρὸς ἀρετῆς κήσιν ἐστίν, ἄνδρες (ἔφησε) Λακεδαιμόνιοι, καὶ ἔθη, καὶ παιδεῖαι, καὶ διδασκαλία, καὶ βίων ἀγωγή, καὶ ἐγὼ ταῦτα ὑμῖν αὐτίκα δὴ μάλα ποιήσω φανερά· εἶτα προσαγαγὼν τοὺς δύο σκύλακας διαφῆκε, καταθείς εἰς μέσον λοπάδα καὶ λαγῶν κατευθῦ τῶν συλάκων· καὶ ὁ μὲν ἐπὶ τὸν λαγῶν ἤϊξεν, ὁ δ' ἐπὶ τὴν λοπάδα ὤρμησε. Τῶν δὲ Λακεδαιμονίων οὐδέπω συμβαλεῖν ἐχόντων, τί ποτ' αὐτῷ τοῦτο δύνανται, καὶ τί βουλευόμενος τοὺς σκύλακας ἐπεδείκνυεν; Οὗτοι γονέων (ἔφη) τῶν αὐτῶν ἀμφοτέρω, διαφόρου δὲ τυχόντες ἀγωγῆς, ὁ μὲν λίγνος, ὁ δὲ Θηρευτῆς ἀποδέθηκε. Καὶ περὶ μὲν ἐθῶν καὶ βίων ἀρκεῖται ταῦτα.

γ. Περὶ δὲ τροφῆς ἐχόμενον ἂν εἶη λέγειν. Δεῖ δὲ (ὡς ἐγὼ ἂν φαίην) αὐτὰς τὰς μητέρας τὰ τέκνα τρέφειν, καὶ τούτοις ὑπέχειν τοὺς μαστοὺς. Συμπαθέστερόν τε γὰρ θρέψουσι, καὶ διὰ πλείονος ἐπιμελείας, ὡς ἂν ἐνδοθεν, καὶ (τὸ δὴ λεγόμενον) ἐξ ὀνύχων ἀπαλῶν ἀγαπῶσαι τὰ τέκνα. Αἱ τίθαι δὲ καὶ αἱ τροφοὶ τὴν εὐνοίαν ὑποδοιμαίαν καὶ παρέγραπτον ἔχουσιν, ἅτε μισθοῦ φιλοῦσαι. Δηλοῖ δὲ καὶ ἡ φύσις, ὅτι δεῖ τὰς μητέρας, ἃ γεγεννήκασιν, αὐτὰς τιθεῖν καὶ τρέφειν. Διὰ γὰρ τοῦτο παντὶ ζῳῷ τεκόντι τὴν ἐκ τοῦ γάλακτος τροφήν ἐχορήγησε. Σοφὸν δὲ ἄρα καὶ ἡ πρόνοια διττοὺς ἐνέθηκε ταῖς γυναιξὶ τοὺς μαστοὺς, ἵνα, καὶ εἰ δίδυμα τέκοιεν, διττὰς ἔχοιεν τὰς τῆς τροφῆς πηγὰς. Χωρὶς δὲ τούτων εὐνύστεραι τοῖς τέκνοις γίγνουσι ἂν, καὶ φιλητικώτεραι. Καὶ μὰ Δί' οὐκ ἀπεικότως. Ἡ συντροφία γὰρ ὡσπερ, ἐπιτόνιον ἐστὶ τῆς εὐνοίας. Καὶ γὰρ τὰ θηρία τῶν συντρεφομένων ἀποσπώμενα, ταῦτα ποθοῦντα φαίνεται. Μάλιστα μὲν οὖν (ὡσπερ ἔφη) αὐτὰς πειρατέον τὰ τέκνα τρέφειν τὰς μητέρας· εἰ δ' ἄρ' ἀδυνάτως ἔχοιεν, ἢ διὰ σώματος ἀσθένειαν, (γένοιτο γὰρ ἂν τι καὶ τοιοῦτον) ἢ πρὸς ἐτέρων τέκνων σπεύδουσαι γένεσιν· ἀλλὰ τὰς γε τίθης καὶ τροφούς, οὐ τὰς τυχούσας, ἀλλ' ὡς ἔνε

αὕτη, ἢ ἀνάγκη ἀπὸ τοῦ πολέμου τοὺς κάμνει ἀπὸ ἀγριωτάτων, ἡμερωτάτους τότεν ἰσχύει ἢ συνήθεια, ὥστε αἱ τὸν λύκον ἡμερόνει.

— Τῶν Λακεδαιμονίων συνειλεγμένων, ἔφησε Λυκοῦργος] Γενικὴ ἀπόλυτος Γραμ. ἰδὲ

γ. 2. Τούτοις] Τοῖς τέκνοις δηλ. νὰ δίδωσι τοὺς μαστοὺς. — 4 Ὡς ἂν ἐνδοθεν καὶ ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἀγαπῶσαι] Ἡ εὐνοία, ἐπειδὴ τὰ ἀγαπῶσιν ἀπὸ καρδίας,

καὶ ἀπὸ νηπίων — 6 Εὐνοίαν ὑποβολὴ καὶ παρέγραπτον] Ψευδῆ καὶ ὄχι εἰλικρινῆ ἀγάπην. — ἅτε μισθοῦ] Ἐνεκα δηλ. Σημ. αἱ κυρίαί τῶν Ἑλλήνων, φαίνεται, ὅτι δὲν ἐθύλαζον μόναι τὰ τέκνα των, ἀλλ' ἐμίθθοναν βυζάστρας, καθὼς καὶ σήμερον αἱ Κοκόνας καὶ Δάμαι, διὰ νὰ μὴ φθείρωσι τὸ κάλλος των.

— 14 Τῶν συντρεφομένων ἀποσπώμενα] Ἡ γενικὴ δυνάμει τῆς ἀπὸ, ἰδὲ Γραμ.

μάλιστα σπουδαίας δοκιμαστῶν ἐστί. Πρῶτον μὲν τοῖς ἡθεσιν Ἑλληνίδας. Ὡσπερ γὰρ τὰ μέλη τοῦ σώματος εὐθὺς ἀπὸ γενέσεως πλάττειν τῶν τέκνων ἀναγκαῖόν ἐστιν, ἵνα ταῦτα ὀρθὰ καὶ ἀστραθῆ φύηται· τὸν αὐτὸν τρόπον ἐξ ἀρχῆς τὰ τῶν τέκνων ἦθη ρυθμίζειν προσήκει. Εὐπλάστον γὰρ καὶ ὑγρὸν ἢ νεότης, καὶ ταῖς τούτων ψυχαῖς ἀπκλαῖς ἔτι τὰ μαθήματα ἐντήκεται· πᾶν δὲ τὸ σκληρὸν χαλεπῶς μαλαίττεται. Καθάπερ γὰρ σφοκγίδες τοῖς ἀπκλοις ἐναπομάττονται κηροῖς· οὕτως αἱ μαθήσεις ταῖς τῶν ἔτι παιδίων ψυχαῖς ἐναποτυποῦνται. Καὶ μοι δοκεῖ Πλάτων ὁ δαιμόνιος ἐμμελῶς παροινεῖν ταῖς τίτθαις, μὴ τοὺς τυχόντας μύθους τοῖς παιδίοις λέγειν, ἵνα μὴ τὰς τούτων ψυχὰς ἐξ ἀρχῆς ἀνοίσις καὶ διαφθορᾶς ἀναπίμπλασθαι συμβαίνει. Κινδυνεύει δὲ καὶ Φωκυλίδης ὁ Πονητῆς καλῶς παροινεῖν, λέγων,

Παῖδ' ἔτ' ἔοντα χρεῶν δὴ καλὰ διδασκόμεν ἔργα.

Οὐ τοίνυν οὐδὲ τοῦτο παραλιπεῖν ἄξιόν ἐστιν, ὅτι καὶ τὰ παιδία τὰ μέλλοντα τοῖς τροφίμοις ὑπηρετεῖν, καὶ τούτοις σύντροφον γίνεσθαι, ζητητέον, πρῶτιστα μὲν, σπουδαία τοὺς τρόπους· ἔτι μὲντοι Ἑλληνικὰ καὶ περίτρανα λαλεῖν, ἵνα μὴ, συνκνυχρυνόμενοι βαρβάρους καὶ τὸ ἦθος μοχθηροῖς, ἀποφέρωνται τι τῆς ἐκείνων φαυλότητος. Καὶ οἱ παροινιαζόμενοι δὲ φατίν, οὐκ ἄπο τρόπου λέγοντες, ὅτι, ἂν χολῶ παροικῆσης, ὑποσκάζειν μαθήσει.

δ'. Ἐπειδὴν τοίνυν ἡλικίαν λάδωσιν ὑπὸ παιδαγωγοῖς τετάχθαι, ἐνταῦθα δὴ πᾶσιν ἐπιμέλειαν ἐκτέον ἐστὶ τῆς τούτων καταστάσεως, ὡς μὴ λάθωσιν ἀνδραπόδοις ἢ βαρβάρους ἢ παλιμβόλοις τὰ τέκνα παραδόντες. Ἐπεὶ νῦν γε τὸ γινόμενον πολλοῖς, ὑπερκαταγέλαστόν ἐστι. Τῶν γὰρ δούλων τῶν σπουδαίων τοὺς μὲν γεωργοὺς ἀποδεικνύουσι, τοὺς δὲ ναυκλήρους, τοὺς δὲ

—2. Σπουδαία τοῖς ἡθεσιν Ἑλλην.] Τιμί-
ας, ἐναρέτους, καὶ χρηστοῦθες· εἰς τὸν
καιρὸν τοῦ Πλουτάρχου αὕτη ἡ φράσις ἐν-
δέχεται νὰ ἦτον εἰς χρῆσιν, ὡς παροινία,
ἢ ὅτι ἀπέβλεπε τῷ ὄντι εἰς τὰ χροιστὰ ἦθη
τῶν Ἑλλήνων.—6. Ἐντήκεται καὶ ἐναπο-
τυποῦντ.] Ἀπὸ μεταφορᾶς ἐλήφθησαν καὶ
τὰ δύο, τὸ μὲν ἀπὸ τοῦ νεροῦ, τὸ δὲ ἀπὸ
τοῦτύπου.—12. Κινδυν.] Ἄντι φαίνεται.
— 18. Ἑλληνικὰ καὶ περίτρανα λαλεῖν]
Ῥήματα δηλ. νὰ ὁμιλῶσι τὴν Ἑλληνι-
κὴν καθαρὰ.— Συναναχρ. βαρβάρους]
Ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τῶν χρωμάτων, βα-
ρῶν, εἰς τὴν ὀπείας, ὅς τις πλησιάζει
βάρεται βαρβάρους ὀνομάζοντο, ὅσοι δὲν
ἦτον Ἕλληνες.—19. Ἀποφέρωνται τι τῆς
ἐκείνων φαυλότητος] Διὰ νὰ μὴ μιμηθῶ-

σι τὴν κακίαν ἐκείνων.—21. Ὑποσκάζειν
μαθήσει. Ὅμοιον μὲ τὸ, κακοῖς ὁμιλῶν
κακὸς ἐκθήσει καὶ αὐτός.

δ'. Τὰ παιδία ὑπὸ παιδαγωγοῖς τετά-
χθαι] Παιδαγωγοὶ λέγονται οἱ προσέ-
χοντες καὶ φέροντες τὰ μικρὰ παιδία εἰς
τὸ σχολεῖον, διδάσκοντες τὰ ἐνταυτῷ
κατ' οἶκον καὶ τὰς ἀρχὰς τῶν γραμ-
μάτων ἢ ἐκείνου μαθήματος· διδά-
σκαλοι δὲ οἱ διδάσκοντες αὐτὰ εἰς τὰ
δημόσια σχολεῖα τὰ Ἐγκύκλια μαθη-
ματα καὶ τὰς ἐπιστήμας, τὸ, τετάχ-
θαι ἐξηγεῖται κατ' ἐναλλαγὴν Ἑγκλίτως.
— 6. Τοὺς μὲν, τοὺς δὲ, τοὺς δὲ]
Ἰδὲ Συστ. οἱ Παλαιοὶ Ἕλληνες τὴν
ἐργασίαν ὅλων τῶν οἰκιακῶν ἐνεπι-
στεύοντο εἰς τοὺς δούλους· αὐτοὶ δὲ κα-

ἐμπόρους, τοὺς δὲ οἰκονόμους, τοὺς δὲ δανειστάς· ὅ,τι δ' ἂν εὖ-
ρωσιν ἀνδράποδον οἰνόληπτον καὶ λίχνον, πρὸς πᾶσαν πραγ-
ματεῖαν ἄχρηστον, τούτῳ φέροντες ὑποβάλλουσι τοὺς υἱούς. Δεῖ
δὲ τὸν σπουδαῖον παιδαγωγὸν τοιοῦτον εἶναι τὴν φύσιν, οἷός περ
ἦν ὁ Φοῖνιξ, ὁ τοῦ Ἀχιλλέως παιδαγωγός. Τὸ δὲ πάντων μέ-
γιστον καὶ κυριώτατον τῶν εἰρημίων ἔργοναι φράσεων. Διδα-
σκάλους γὰρ ζητητέον τοῖς τέκνοις, οἱ καὶ τοῖς βίοις εἰσὶν ἀδιά-
βλητοι, καὶ τοῖς τρόποις ἀνεπίληπτοι, καὶ ταῖς ἐμπειρίαις ἄριστοι.
Πηγή γὰρ καὶ ρίζα καλοκάγαθίας, τοῦ νομίμου τυχεῖν παιδείας.
Καὶ καθάπερ τὰς χάρακας οἱ γεωργοὶ τοῖς φυτοῖς παρατιθέασιν,
οὕτως οἱ νόμιμοι τῶν διδασκάλων ἐπιμελεῖς τὰς ὑποθήκας καὶ
παραινέσεις παραπηγνύουσι τοῖς νέοις, ἵν' ὀρθὰ τούτων βλαστάν-
η τὰ ἦθη. Νῦν δὲ τις καὶ καταπτύσει τῶν πατέρων ἐνίων,
οἵτινες, πρὶν δοκιμάσαι τοὺς μέλλοντας διδάσκειν, δι' ἄγνοιαν,
(ἔσθ' ὅτε καὶ δι' ἀπειρίαν) ἀνθρώποις ἀδοκίμοις καὶ παρασήμοις
ἐγχειρίζουσι τοὺς παῖδας. Καὶ οὕτω τοῦτό ἐστι καταγάλαστον,
εἰ καὶ δι' ἀπειρίαν αὐτὸ πράττουσι ἐκεῖνο δὲ ἐσχάτως ἄτοπον·
τὸ ποῖον; ἐνίοτε γὰρ εἰδότες, αἰσθυμένων μᾶλλον αὐτοῖς τοῦτο
λεγόντων; τὴν ἐνίων τῶν παιδευτῶν ἀπειρίαν ἅμα καὶ μοχθηρίαν,
ὅμως τούτοις ἐπιτρέπουσι τοὺς παῖδας· οἱ μὲν ταῖς τῶν ἀρε-
σκομένων ἠττώμενοι κολακείαις· εἰσὶ δὲ οἱ δεομένοις χαριζόμε-
νοι φίλοις· παρόμοιον ποιῶντες, ὥσπερ ἂν εἴτις τῷ σώματι
κάμνων, τὸν σὺν ἐπιστήμῃ δυνηθέντα ἂν σώσαι παραλιπῶν,
φίλοι χαριζόμενος, τὸν δι' ἀπειρίαν ἀπολέσοντα ἂν αὐτὸν προέ-
λοιτο· ἢ ναύκληρον τὸν ἄριστον ἀφείξ, τὸν χεῖριστον δοκιμάσειε,

τεγίνοντο, ὁ μὲν εἰς μαθήματα, ὁ δὲ
εἰς πολιτικά, ὁ δὲ εἰς πολεμικά, καὶ
ἄλλος εἰς ἄλλο, εἰς ὅ,τι ἕκαστος εἶχε
κλίτην. — 3. Φέροντες ὑποβάλλουσι].
Ἰδὲ Συντ. — 5. Φοῖνιξ] Οὗτος ἦτον
υἱὸς τοῦ Ἀμύντορος ἐκ τῆς Ἀχαιίας,
ὅστις διωχθεὶς ἀπὸ τὸν πατέρα του
ἦλθεν εἰς Θεσσαλίαν, ὅπου ὄχι μόν-
ον ὑπεδέχθη μετὰ φιλοφροσύνης πα-
ρὰ τοῦ Πηλέως, ἀλλ' ἐουτήθη καὶ παι-
δαγωγὸς τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀχιλλέως· ἢ πρὸς
ἀλλήλους ἀγάπη ἦτον τοιαύτη, ὅποια
εἶναι ἢ μεταξὺ πατρός καὶ υἱοῦ· οὕτω
πρέπει νὰ ἀγαπῶσιν οἱ διδάσκαλοι τοὺς
μαθητάς των, ὡς ἰδίους υἱούς των δηλ.
καὶ μὲ πᾶσαν ἐπιμελείαν νὰ φροντί-
ζωσι περὶ τῆς ἐπιδόσεως αὐτῶν εἰς τὴν
ἀρετὴν καὶ εἰς τὰς ἐπιστήμας· καὶ
ἐξ ἐναντίας οἱ μαθηταὶ πρέπει νὰ
ἀγαπῶσι, καὶ νὰ τιμῶσι τοὺς διδασκά-
λους των κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ

Ἀχιλλέως. — 9. Πηγή γὰρ καὶ Συ-
ταχθήσεται οὕτω, τὸ τυχεῖν νομίμου
παιδείας ἐστὶ πηγή καὶ ρίζα καλοκάγα-
θίας. — 10. Ὁ, ἢ χάραξ] Ἰδὲ Γραμ.

— 21. Κολακεία] Πόσῃν βλάβῃν φέρει
αὕτη, τὸ ἀποδεικνύει ὁ Κικέρων ὀρθῶς
κρίνων περὶ αὐτῆς· in amicitia nubia
major est pestis quam adulatio, i-
deo cavendum est, ne assentator
ibus aures patefaciamus. Μεγαλιτέρα
φθορὰ τῆς φιλίας δὲν εἶναι αἴλη ἀπὸ
τὴν κολακείαν, ὅθεν προτεκτέον διὰ νὰ
μὴν ἀνοίξωμεν τὰ αὐτίκα εἰς τοὺς
κόλακας. — Οἱ μὲν, εἰσι δ' οἱ] Ἰδὲ
Συντ. Εἰτὶ παρόμοιον ποιῶντες, ἀ-
νόητα δηλ. καὶ ὅσοι πατέρες ἀφύοντες
διὰ τὸ χατῆρι τῶν φίλων τὸν ἐμπει-
ρον καὶ πεπαιδευμένον διδάσκαλον ἐκλέ-
γουσι τὸν ἀπειρον καὶ ἀπαιδευτον, ἀπὸ
τὸν ὅποιον ὄχι μόνον δὲν ἔχουν νὰ

φίλου δεσθέντος. Ζεῦ καὶ Θεοὶ πάντες, πατήρ τις καλούμενος, πλείω λόγον τῆς τῶν δεομένων ποιείται χάριτος ἢ τῆς τῶν τέκνων παιδείσεως; Εἴτ' οὐκ εἰκότα πολλάκις ὁ Κράτης ἐκεῖνος ὁ παλαιὸς ἔλεγεν, ὅτι, εἴπερ ἄρα δυνατόν ἦν, ἀναδάντα ἐπὶ τὸ μετεωρότατον τῆς πόλεως ἀνακραγεῖν μέρος, Ὡ ἄνθρωποι, ποὶ φέρεσθε, οἵ τινες χρημάτων μὲν κτήσεως περὶ πᾶσαν ποιῆσθαι σπουδῆν, τῶν δ' υἱῶν, οἷς ταῦτα καταλείψετε, μικρὰ φροντίζετε; Τούτοις δ' ἂν ἔγωγε προσθεῖην, ὅτι οἱ τοιοῦτοι πατέρες παραπλήσιον ποιῶσιν, οἷον εἴ τις τοῦ μὲν ὑποδήματος φροντίζοι, τοῦ δὲ ποδὸς ὀλιγώρως ἔχοι. Πολλοὶ δὲ εἰς τοσοῦτον τῶν πατέρων προδαινουσι φυλαργυρίας ἅμα καὶ μισοτεκνίας, ὥσθ', ἵνα μὴ πλείονα μισθὸν τελέσειαν, ἀνθρώπους τοὺς μηδενὸς τιμίους αἰρουῦνται τοῖς τέκνοις παιδευτάς, εὖνον ἀμαθίαν διώκοντες. Ἡ καὶ Ἀρίστιππος οὐκ ἀκόμψως, ἀλλὰ καὶ πάνυ ἀστείως, ἐπέσκωψε τῷ λόγῳ πατέρα νοῦ καὶ φρενῶν κενόν. Ἐρωτήσαντος γάρ τινος αὐτόν, πόσον αἰτοῖη μισθὸν ὑπὲρ τῆς τοῦ τέκνου παιδείσεως. Χιλίας, ἔφη, δραχμάς. Τοῦ δὲ, Ἡράκλεις, εἰπόντος, ὡς ὑπὲρ πολὺ τὸ αἶτημα· δύναμαι γὰρ ἀνδράποδον χιλίων πρίασθαι. Τοιγαροῦν (εἶπε) δύο ἕξεις ἀνδράποδα, καὶ τὸν υἱόν, καὶ ὃν ἂν πρίη. Τὸ δ' ὅλον πῶς οὐκ ἄτοπον, τῇ μὲν δεξιᾷ συνεθίζει τὰ παιδία δέχεσθαι τὰς τροφάς, κἂν προτείνειε τὴν ἀριστεράν, ἐπιτιμᾶν, μηδεμίαν δὲ ποιῆσθαι πρόνοιαν τοῦ λόγων ἐπιδεξίων καὶ νομίμων ἀκούειν. Τί οὖν συμβαίνει τοῖς θυμαστοῖς πατράσιν, ἐπειδὴν κακῶς μὲν θρέψωσι, κακῶς δὲ παιδεύσωσι τοὺς υἱεῖς, ἐγὼ φράσω· ὅταν γὰρ εἰς ἄνδρας ἐγγραφέντες, τοῦ μὲν ὑγιαίνοντος καὶ τεταγμένου βίου καταφρονήσωσιν, ἐπὶ δὲ τὰς ἀτάκτους καὶ ἀνδραποδώδεις ἡδονὰς ἐκυτοὺς κρημνίσωσι, τότε δὴ μεταμέλονται τὴν τῶν τέκνων προδεδοκῶτες παιδείαν, ὅτε οὐδὲν ὄφελος, τῆς ἐκείνων ἀδικήμασιν ἀδημονοῦντες. Οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν κόλακας καὶ παρασίτους ἀναλαμβάνουσιν, ἀνθρώπους ἀσή-

μάθωσι τίποτε οἱ παῖδες αὐτῶν, ἀλλὰ πολλάκις καὶ φθείρονται. — 10. Ὀλιγώρως ἔχει] Ἀντὶ ὀλιγοροῦ. — Εἰς τοσοῦτον φυλαργυρίας] Ἀντὶ εἰς τοσαύτην φυλαργυρίαν ἰδὲ Συντακτ.

— 17. Ἡράκλεις] Ἐπιφωνηματικὸν ἰδὲ Γραμ. — Χιλίας δραχμαί] Κατὰ τὸ τωρινὸν κούρσον τῆς Βιέννης ἰσοδυναμοῦσι μὲ 160 φιορ. 533. γρῶσ.

— 18. χιλίων πρίασθαι] Ἑλλειπτικὴ τῆς ἀντὶ ἰδὲ Συντ. καὶ Ἐγχειρίδ. Ἐπικτ. κί. εἰμὴ προἰέμενος ταῦτα, ἀνθ' ὧν ἐκεῖνα πικράσεται. — 25. Εἰς ἄνδρας ἐγγραφέντες] Ὅταν φθά-

σωσι εἰς ἀνδρικὴν ἡλικίαν. Σημείωσαι, ὅτι δις ἐγράφοντο εἰς τὸν δημόσιον Κώδικα οἱ Παῖδες τῶν Ἀθηναίων, α. ὅταν φθάνοντες εἰς τὸ δέκατον ἑβδόμον ἔτος τῆς ἡλικίας των συνηριθμοῦντο μὲ τοὺς ἐφήβους. β. ὅταν φθάνοντες εἰς τὸ εἰκοστὸν ἐγράφοντο εἰς τοὺς τελείους ἄνδρας. — 30. Παρασίτος] Αὕτη ἡ λέξις ἐλέγεται καὶ ἐπὶ καλοῦ καὶ ἐπὶ κακοῦ· ἐπὶ καλοῦ μὲν εἰς τοὺς τρεφομένους εἰς τὸ Πρυτανεῖον, ὑπόδοι ἦσαν οἱ κριταί, οἱ βουλευταί καὶ ὅσοι διὰ τὰς κλάς δουλεύσεις των ἡξιόνογο νὰ διατρέξωσιν ἐκεῖ ἐπὶ κακοῦ δὲ

ρους και καταράτους, και τῆς νεότητος ἀνατροπέας και λυμεῶ-
νας· οἱ δὲ τινες ἑταίρας και χαμαιτύπας μισθοῦνται, σοβαρὰς
και πολυτελεῖς, οἱ δὲ κατοψοφαγοῦσιν· οἱ δὲ εἰς κύβους και κώ-
μους ἐξοκέλλουσιν· ἤδη δὲ τινες και τῶν νεανικωτέρων ἀπτονται
κακῶν, μοιχεύοντες και κίττοφοροῦντες, και μίαν ἡδονὴν Σανά-
του τιμῶμενοι. Φιλοσόφῳ δὲ ὁμιλήσαντες οὔτοι, οὐ τοῖς ἴσοις
πράγμασιν ἐαυτοὺς ἀν καταπειθεῖς παρέσχοντο· και τότε πα-
ράγγελμα τοῦ Διογέους ἔμαθον ἀν, ὅς φορτικῶς μὲν τοῖς ῥή-
μασιν, ἀληθῶς δὲ τοῖς πράγμασι παραινεῖ, και φησιν, Εἰσελθε
εἰς πορνεῖον που, ἵνα μάθης, ὅτι τῶν ἀγαθίων τὰ τίμια οὐδὲν
διαφέρει.

ἔ. Συνελών τῶν ἐγὼ φημι, και χρησιμολογεῖν μᾶλλον ἢ
παραινεῖν, δόξαίμ· ἀν εἰκότως, ὅτι ἐν πρώτον και μέσον και τε-
λευταῖον ἐν τούτοις κεφάλαιον ἀγωγή σπουδαία και παιδεία νό-
μιμός ἐστι· και ταῦτα φορὰ και συνεργὰ πρὸς ἀρετὴν και πρὸς
εὐδαιμονίαν φημί. Και τὰ μὲν ἄλλα τῶν ἀγαθῶν ἀνθρώπινα
καί μικρά, και οὐκ ἀξιοσπούδαστα κατέστηκεν. Εὐγένεια καλὸν
μὲν, ἀλλὰ προγόνων ἀγαθόν. Πλοῦτος δὲ τίμιον μὲν, ἀλλὰ τύ-
χης κτῆμα· ἐπειδὴ τῶν μὲν ἐχόντων πολλάκις ἀφείλετο, τοῖς
δ' οὐκ ἐλπίσασι φέρουσα προσήνεγκε· και ὁ πολὺς πλοῦτος
σκοπὸς ἔκκειται τοῖς βουλομένοις βαλλάντια τοξεύειν, κακούργοις
οικέταις και συκοφάνταις· και τὸ μέγιστον, ὅτι και τοῖς πονηρο-
τάτοις μέτεστι. Δόξα γεμὴν σεμνόν, ἀλλ' ἀδέδαιον. Κάλλος δὲ
περιμάχητον μὲν, ἀλλ' ὀλιγοχρόνιον. Ὑγίεια δὲ τίμιον μὲν ἀλλ' εὐ-
μετάστατον. Ἰσχύς δὲ ζηλωτὸν μὲν, ἀλλὰ νόσῳ εὐάλωτον και
γήρα. Τὸ δὲ ὄλον, εἴτις ἐπὶ τῆ τοῦ σώματος ῥώμῃ φρονεῖ, μα-
θέτω γνώμης διαμαρτάνων. Πόστον γάρ ἐστιν ἰσχύς ἀνθρωπι-
νῆ τῆς τῶν ἄλλων ζώων, δυνάμεως; λέγω δὲ, οἷον ἐλεφάντων,
και τούρων, και λεόντων. Παιδεία δὲ τῶν ἐν ἡμῖν μόνον ἐστὶν
ἀθάνατον και θεῖον. Και δύο τὰ πάντων ἐστὶ κυριώτατα ἐν ἀν-
θρωπίνῃ φύσει, νοῦς και λόγος. Και ὁ μὲν νοῦς ἀρχικός ἐστι τοῦ
λόγου· ὁ δὲ λόγος ὑπηροστικός τοῦ νοῦ· τύχη μὲν ἀνάλωτος, συ-

εἰς τοὺς ψωμοκόλακας, ὁποῖοι ἦσαν οἱ πα-
ρατηροῦντες τὰ σίτα τῶν ἱερέων και
κατέτρογον μετ' αὐτῶν τὰς θυσίας. —

9. Εἰσελθε εἰς πορνεῖον που. . . οὐδὲν
ἀναφέρει] Ἡ ἐννοία· λέγοντας ταῦτα ὁ
Διογένης δὲν θέλει τὸν νέον νὰ ἔμβῃ εἰς
τὸ πορνοστάσιον διὰ νὰ γένη ἀσελγῆς,
ἀλλ' ἵνα, βλέπων ὀφθαλμοφανῶς τὰ ἐ-
κεῖ αἰσχρὰ, μάθῃ πόσον βλαβερόν εἶναι
ἡ πορνεία.

ἔ. 11. Συκοφάντης] Εἰς τὰς Ἀθήνας ἡ-
τόμ. Β.

τον ἀπηγορευμένον νὰ ἐξέρχωνται τὰ σῦ-
κα εἰς ξένους τόπους, ὅθεν οἱ ἐπὶ τούτῳ
διορισθέντες νὰ παρατηρῶσι τοὺς πα-
ραβαίνοντας ταύτην τὴν προσταγὴν και
νὰ δίδωσι τὴν εἰδήσιν εἰς τὴν διοίκη-
σιν ὠνομάζοντο συκοφάνται· ἀλλ' ἐπει-
δὴ οὔτοι πολλάκις κατεχρῶντο τὸ ἐ-
πάγγελμα τῶν ὁμιλοῦντας ἐναντίον τῆς
ἀληθείας, ὠνομάσθησαν συκοφάνται
τῶ ὄντι, τουτέστι κακότροποι ψεῦται.

21. Τύχη. . . γήρα ἀλύματι.] Διδο-

κοφαντία δὲ ἀναφαίρετος, νόσῳ δ' ἀδιάφθορος, γήραξ δ' ἀλύμαν-
τος. Μόνος γάρ ὁ νοῦς πηλαιούμενος ἀνηθᾶ και ὁ χρόνος τᾶλλα
πάντ' ἀφαιρῶν, τῷ γήραξ προστίθῃσι τὴν ἐπιστήμην. Ὁ γε μὴν πό-
λεμος χειμάρρου δίκην πάντα σύρων και πάντα παραφέρων, μόνην
οὐ δύναται παιδείαν παρελέσθαι. Καί μοι δοκεῖ Στίλπων ὁ Μεγα-
ρεὺς φιλόσοφος ἀξιωματιμώμευτον ποιῆσαι ἀπόκρισιν, ὅτε Δημή-
τριος ἐξανδραποδισάμενος τὴν πόλιν, εἰς ἔδαφος κατέδαλε, και
τὸν Στίλπωνα ἤρετο, μὴ τι ἀπολωλεκῶς εἴη και ὅς, Οὐ δῆτα,
εἶπε, «Πόλεμος γάρ οὐ λαφυραγωγεῖ ἀρετὴν». Σύμφωνας δὲ και
συνηθὸς και ἡ Σωκράτους ἀπόκρισις ταύτη φαίνεται. Καί γάρ
οὗτος, ἐρωτήσαντος αὐτόν, ὡς μοι δοκεῖ, Γοργίου, ἦν ἔχει περὶ τοῦ
μεγάλου βασιλέως ὑπόληψιν, και εἰ νομίζοι τοῦτον εὐδαίμονα
εἶναι, Οὐκ οἶδα εἶπεν, πῶς ἀρετῆς και παιδείας ἔχει ὡς τῆς
εὐδαιμονίας ἐν τούτοις, οὐκ ἐν τοῖς τυχηροῖς ἀγαθοῖς κειμένης.

ς'. Ὡσπερ δὲ παραινῶ τῆς παιδείας τῶν τέκνων μηδὲν ποιῆσθαι
προσργικίτερον, οὕτως αὖ πάλιν φημι δεῖν τῆς ἀδιαφθόρου και
ὕψαινούσης ἔχσθαι τῶν δὲ πανηγυρικῶν λήρων ὡς πορρωτάτω
τοὺς υἱεῖς ἀπάγειν. Τὸ γάρ τοῖς πολλοῖς ἀρέσκειν, τοῖς σοφοῖς
ἐστὶν ἀπαρέσκειν. Μαρτυρεῖ δὲ μου τῷ λόγῳ και Εὐριπίδης,
λέγων,

Εἰγὼ δ' ἄκουφος εἰς ὄχλον δοῦναι λόγον,

Εἰς ἡλικίας δὲ κώλιγους σοφώτερος.

. . . . Οἱ δ' ἐν σοφοῖς

Φαῦλοι, παρ' ὄχλω μουσικώτεροι λέγειν.

Ὅρῳ δ' ἔγνωγε τοὺς τοῖς συρφετώδεσιν ὄχλοις ἀρεστῶς και κεχαρι-
σμένως ἐπιτηδεύοντας λέγειν, και τὸν βίον ὡς τὰ πολλὰ ἀσώτους
και φιληθόνους ἀποδαινοντας. Καί νῆ Δί' εἰκότως. Εἰ γάρ ἄλλοις
ἠδονᾶς παρασκευάζοντες, ἀμελοῦσι τοῦ καλοῦ, σχολῆ γ' ἂν τῆς
ἰδίας ἠδουπαθείας και τρυφῆς ὑπεράνω τὸ ὀρθὸν και ὑγιὲς ποιῆ-
σαιτο, ἢ τὸ σῶφρον ἀντὶ τοῦ τερπνοῦ διώξαιεν. Πρὸς δὲ τούτοις,
τί ἂν τοὺς παιδας χρηστὸν ἕτερον διδάξαιμεν, και τίσιν ἀγα-
θοῖς ἐπιφύεσθαι παραινέσαιμεν, καλὸν γάρ τοι, μηδὲν εἰκῆ μή-
τε λέγειν μήτε πράττειν, και κατὰ τὴν παροιμίαν «Χαλεπὰ τὰ
καλά». Οἱ δ' αὐτοσχέδιοι τῶν λόγων πολλῆς εὐχαρείας και ῥα-

τικά ἐῖναι συντακτικά τῶν ῥηματικῶν
εἰς τὸς ἰδὲ Γραμ. ἀντὶ γενικῆς
μετὰ τῆς ὑπό. — 12. Μεγάλου βασι-
λέως] Τῶν Περσῶν δηλ. εἰς τὰ κατ'
ἐξοχὴν ἀνάγεται και τὸ βασιλεύς ἰδὲ
Συντακ. ὅτι, μόνον ἐκεῖνον ὠνόμα-
ζον οἱ Ἕλληνες μέγαν βασιλέα· ἐξ ἐ-
κείνου ἴσως μετεφέρθη ὁ οὗτος ἐξοχος τί-
τιλος και εἰς τοὺς αὐτοκράτορας τῆς Τουρ-

κίας, διὰ να ονομαζονται ἀπὸ τοὺς Ευρω-
πείους il gran Signor, ὁ μέγας αὐ-
θέντης.

ς'. 3. Πανηγυρικῶν λήρων] Τοὺς ἐπι-
δεικτικούς λόγους ὀνομάζει ἐνταῦθα λή-
ρους τοὺς ὁποίους συνείθιζον γὰ κάμψαι-
σιν οἱ τότε Σοφισταὶ και Ῥήτορες, ὅτι οἱ
αὐτῶν μᾶλλον ἐκολαχεύοντο τὰ πάθη, πα-
ρὰ ἐδωρηθόνοντο τὰ ἤθη τῶν ἀκροατῶν.

θιουργίας εἰσὶ πλήρεις, οὐθ', ὅθεν ἀρκτέον, οὐθ', ὅποι παυστέον ἔστιν, εἰδότες. Χωρὶς δὲ τῶν ἄλλων πλημμελημάτων, οἱ ἂν ἐκ τοῦ παραχρήμα λέγουσιν, εἰς ἀμετρίαν θεινὴν ἐμπίπτουσι καὶ πολυλογίαν. Σκέψις δὲ οὐκ ἐκ τῆς ἰκνουμένης συμμετρίας τὸν λόγον ἐμπίπτειν. Ὁ Περικλῆς, ὡς ἡμῖν ἀκούειν παραδέδοται, καλούμενος ὑπὸ τοῦ δήμου, πολλάκις οὐχ ὑπήκουσε, λέγων ἀσύντακτος εἶναι. Ὡσαύτως δὲ καὶ Δημοσθένης ζηλωτῆς τῆς τούτου πολιτείας γενόμενος, καλούντων αὐτὸν τῶν Ἀθηναίων σύμβουλον, ἀντέδαινε, οὐ συντέταγμα, λέγων. Καὶ ταῦτα μὲν ἴσως ἀδέσποτος ἔστι καὶ πεπλασμένη παράδοσις. Ἐν δὲ τῷ κατὰ Μειδίου τὴν τῆς σκέψεως ὠφέλειαν ἐναργῶς παρίστησι. Φησὶ γοῦν, Ἐγὼ δ' ἐσκέφθαι μὲν, ὦ Ἀθηναῖοι, φημί, κούκ ἂν ἀρνηθεῖν καταμεμελετηκέναι γε ὡς ἐνὴν μάλιστα ἐμοί· καὶ γὰρ ἂν ἄθλιος ἦν, εἰ τοιαῦτα παθῶν καὶ πάσχων ἡμέλουν, ὧν περὶ τούτων ἐρεῖν ἔμελλον. Τὸ δὲ δὴ παντάπασιν ἀποδοκιμάζειν τῶν λόγων τὴν ἐτοιμότητα, ἢ πάλιν αὐτὴν οὐκ ἐπ' ἀξίους ἀσκεῖν, οὐ φαίην ἂν ἔγωγε· ἀλλ' ὡς ἐν φαρμάκου μοίρα τοῦτο ποιητέον ἔστι. Μέχρι δὲ τῆς τῶν ἀνδρῶν ἡλικίας οὐδὲν ἐκ τοῦ παρατυχόντος ἀξίῳ λέγειν· ἀλλ' ὅταν τις ῥιζώσῃ τὴν δυνάμιν, τότε τῶν καιρῶν καλούντων, ἐλευθεριάζειν τοῖς λόγοις προσῆκον. Ὡσπερ γὰρ οἱ πολλὸν χρόνον δεθέντες, κἂν λυθεῖεν ὕστερον, ὑπὸ τῆς πολυχρονίου τῶν δεσμῶν συνηθείας οὐ δυνάμενοι βαδίζειν, ὑποσκελιζονται τὸν αὐτὸν τρόπον οἱ πολλῶ χρόνῳ τὸν λόγον σφίγγαντες, κἂν εἴποτε ἐκ τοῦ παραχρήμα δεήσειεν εἰπεῖν, οὐδὲν ἥττον τὸν αὐτὸν τῆς ἐρμηνείας χαρακτῆρα φυλάσσουσι. Τὸ δ' ἔτι παῖδας ὄντας ἔσθ' ἐπὶ καιροῦ λέγειν ματαιολογίας τῆς ἐσχάτης αἰτίον καθίσταται. Ζωγράφος, φασίν, ἄθλιος Ἀπελλῆ θείξας εἰκόνα, ταύτην, ἔφη, νῦν γέγραφα· ὁ δὲ, καὶ ἦν μὴ λέγῃς, εἶπεν, οἶδα, ὅτι ταχὺ γέγραπται· θαυμάζω δὲ, πῶς οὐχὶ τοιαύτας πλείους γέγραφας. Ὡσπερ τοίνυν, (ἐπικινάγω γὰρ πρὸς τὴν ἐξ αὐτῆς τοῦ λόγου ὑπόθεσιν) τὴν Θεατρικὴν καὶ παρατράγωδον, οὕτως αὐτὸ πάλιν καὶ τὴν σμικρολογίαν τῆς λέξεως καὶ ταπεινώσειν παραινῶ διευλαβεῖσθαι καὶ φεύγειν· ἢ μὲν γὰρ ὑπέρογκος ἀπολίτευτός ἐστιν· ἢ δὲ ἰσχνὴ λίαν ἀνέκπληκτος. Καθάπερ δὲ τὸ σῶμα οὐ μόνον ὑγιεινόν, ἀλλὰ καὶ εὐεκτικόν εἶναι χρή· καὶ τὸν λόγον ὡσαύτως οὐκ ἄνοσον, μόνον, ἀλλὰ καὶ εὐρωστον εἶναι δεῖ. Τὸ

6. Ἄσυντ.) Τοῦτέστιν ἀπροετοίμαστος. — 25. Τὸν αὐτὸν χαρακτῆρα φυλάττ.) Ὁ Συγγραφεὺς θέλει τοὺς νέους νὰ μὴ ὀμιλήσουν ἐκ τοῦ προχείρου, ἕως οὐδὲν γυμνασθῶσιν εἰς τὴν εὐγλωττίαν τοῦ λέ-

γειν· διότι ἂν οὐ συνειθίσωσιν ἀπαξ εἰς κακὸν ὕφος, δύσκολα ἡμποροῦν νὰ ἀποσυνειθίσουν. — 31. Τὴν Θεατρικὴν παρατράγωδον. . . τῆς λέξεως] Ἀντὶ τὴν . . λέξιν· ἰδὲ Συντ. — 36. Εὐρωστον λόγον]

μὲν γὰρ ἀσφαλὲς ἐπικινεῖται μόνον, τὸ δ' ἐπικίνδυνον καὶ θου-
μάζεται. Τὴν δὲ τυγχάνω γνώμην ἔχων καὶ περὶ τῆς ἐν τῇ ψυ-
χῇ διαθέσεως οὔτε γὰρ θρασύν, οὔτ' ἄτολμον καὶ καταπλήτῃα
προσῆκεν εἶναι τὸ μὲν γὰρ εἰς ἀναισχυντίον, τὸ δὲ εἰς ἀνδραπο-
δωδίαν περιίσταται ἔντεχνον δὲ, τὸ τὴν μέσθην ἐν ἅπασιν τέμνειν
ἐμμελέστατα. Βούλομαι δ', ἕως ἔτι μέμνημαι τῆς παιδείας, ὡς
ἔχω δόξης περὶ αὐτῆς, εἶπειν, ὅτι τὸν μονόκωλον λόγον πρῶτον
μὲν ἀμουσίας οὐ μικρὸν ποιῶμαι τεκμήριον ἔπειτα δὲ καὶ πρὸς
τὴν ἀσκησιν ἀψήγορον, καὶ πάντῃ ἀνεπίμονον εἶναι νομίζω. Μο-
νωδία γὰρ ἐν ἅπασιν ἐστὶ πλήσιμόν τε καὶ πρόσαντες ἢ δὲ
ποικιλία τερπνόν καθάπερ κἀν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν, οἷον ἀκού-
σμασιν ἢ θεάμασιν.

ζ. Δεῖ τοίνυν τὸν παῖδα τὸν ἐλεύθερον μηδενὸς μηδὲ τῶν
ἄλλων τῶν καλουμένων ἐγκυκλίων * παιδευμάτων μὴτ' ἀνήκοον
μὴτ' ἀθέατον, εἴαν εἶναι, ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐκ παραδρομῆς μαθεῖν,
ὡσπερ εἰ γέφυτος ἔνεκεν, (ἐν ἅπασιν γὰρ τὸ τέλειον ἀδύνατον)
τὴν δὲ φιλοσοφίαν πρὸςθεύειν. Ἐχω δὲ δι' εἰκόνας παραστῆσαι
τὴν ἑαυτοῦ γνώμην ὡσπερ γὰρ περιπλεῦσαι μὲν πολλάς πό-
λεις καλόν, ἐνοικῆσαι δὲ τῇ κρατίστῃ χρήσιμον. Ἀστειῶς δὲ καὶ
Βίων ἔλεγεν ὁ Φιλόσοφος, ὅτι, ὡσπερ οἱ μνηστῆρες τῇ Πηνελό-
πῃ πλησιάζειν μὴ δυνάμενοι, ταῖς ταύτης ἐμίγνυντο θεραπαίνας,
οὔτω καὶ οἱ φιλοσοφίας μὴ δυνάμενοι κατατυχεῖν, ἐν τοῖς ἄλ-
λοις παιδεύμασι τοῖς οὐθενὸς ἀξίοις ἑαυτοὺς κατασκελετεύουσι.
Διὸ δεῖ τῆς ἄλλης παιδείας ὡσπερ κεφάλαιον ποιεῖν τὴν φιλο-
σοφίαν. Περὶ μὲν γὰρ τὴν τοῦ σώματος ἐπιμέλειαν διττὰς εὔρου

Δηλ. καταπειστικόν. — 5. Τὴν μέσθην] Οὐδὸν δηλ. — 7. Λόγος μονόκωλος] Τοῦ ὁποῖου αἱ περίοδοι ἔχουσι πάντοτε τὸ αὐτὸ εἶδος τῆς κατασκευῆς καθὼς ὅταν ὁμοῦ ἢ φάλλη τις πάντοτε μὲ ἓνα τόνον τῆς φωνῆς — 9. Μονωδία] Ἄσμα ἀδό-
μενον εἰς ἓνα τόνον, καὶ εἰς τὴν μελωδίαν δὲν γίνεται κάμμιξ ποικιλότητος τοῦ τόνου τὸ ὅποσον ἑμῶν εἶναι θυάρεστον καὶ ἀηδὲς εἰς τοὺς ἀκρατίας, καθὼς ἔστιν κροῦς τις πάντοτε τὴν αὐτὴν χορδὴν τῆς κιθάρας, φέρ' εἶπειν, ἢ ἄλλου τινὸς μου-
σικοῦ ὄργανου.

ζ. * Ἐγκύκλια παιδεύματα εἶναι τὰ στοιχειώδη μαθήματα οἷον, ἡ Γραμματικὴ, Ποικτικὴ, Ρητορικὴ, Μυθολογία, Γεωγραφία, Ἱστορία, Αριθμητικὴ, Μαθηματικὴ, καὶ ὅσα ἄλλα περι-
χέει ἡ προκειμένη εἰς ἑκδόσιν Ἐγκυκλο-
παιδεῖα τῶν Παίδων χωρὶς τῶν ὁποίων εἶναι ἀδύνατον νὰ γένη τις Φιλόσοφος.

Ἐγκύκλια δὲ λέγονται, ὅτι αὐτὰ συνέχον-
ται ἀλλήλοις, ὡς τὰ σημεῖα τῆς γραμ-
μῆς εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ κύκλου διότι
καθὼς ταῦτα ὁμοῦ λαμβανόμενα κάμνου-
σι τὴν περιφέρειαν τοῦ κύκλου, οὔτω
καὶ ἐκεῖνα ἀλληλένδετα ὄντα καὶ διδα-
σκήμενα κατὰ συνέχειαν τὸ ἐν κατόπιν
τοῦ ἄλλου τοιοῦτοτρόπως, ὥστε τὸ πρῶ-
τον γίνεται διδασκτικόν τοῦ δευτέρου, καὶ
τοῦτο πάλιν τοῦ τρίτου, καὶ οὔτω καθε-
ξῆς, συμπληροῦσι τὴν παρ' ἡμῖν λεγο-
μένην Φιλολογίαν. Ὅθεν καὶ ὄλων τού-
των ἡ περιχὴ ὀνομάζεται Ἐγκυκλο-
παιδεῖα

— 4. Τὸ τέλειον ἀδύνατον] Ὅτι ὁ μὲν
βίος βραχύς, ἢ δὲ τέχνη μακρὰ κατὰ τὴν
Ἰπποκράτην. — 5. Τὴν δὲ φιλοσοφίαν
πρὸςθεύειν] Τουτέστιν μετὰ πάσης ἐπι-
μελείας εἰς τὴν φιλοσοφίαν νὰ ἀφιερω-
θῇ φιλοσοφία ἐνταῦθα ἐννοεῖ μόνον τὸ
ἠθικὸν μέρος τῆς πρακτικῆς τῆς δὲ θεω-

ἐπιστήμας οἱ ἄνθρωποι, τὴν ἰατρικὴν καὶ γυμναστικὴν ὧν ἡ μὲν τὴν ὑγείαν, ἡ δὲ τὴν εὐεξίαν ἐντίθησι. Τῶν δὲ τῆς ψυχῆς ἀρρώστημάτων καὶ παθῶν ἡ φιλοσοφία * μόνη φάρμακόν ἐστι. Διὰ γὰρ ταύτην ἐστὶ καὶ μετὰ ταύτης γινῶναι, τί τὸ καλόν, τί τὸ αἰσχρόν· τί τὸ δίκαιον, τί τὸ ἄδίκον· τί τὸ συλλήδον αἰρετόν, τί φευκτόν· πῶς Θεοῖς, πῶς γονεῦσι, πῶς πρεσβυτέροις, πῶς νόμοις, πῶς ἀλλοτρίοις, πῶς ἄρχουσι, πῶς φίλοις, πῶς γυναίξει, πῶς τέκνοις, πῶς οἰκέταις χρηστέον ἐστίν· ὅτι δεῖ Θεοὺς μὲν σέβεσθαι, γονεῶς δὲ τιμᾶν, πρεσβυτέρους αἰδεῖσθαι, νόμοις πειθαρχεῖν, ἄρχουσιν ὑπέχειν, φίλους ἀγαπᾶν, πρὸς γυναῖκας σωφρονεῖν, τέκνων ἀστεργητικούς εἶναι, δούλους μὴ περιουδρίζειν· τὸ δὲ μέγιστον, μὴτ' ἐν ταῖς εὐπραγίαις περιχαρεῖς, μὴτ' ἐν ταῖς συμφοραῖς περιλύπους ὑπάρχειν, μὴτ' ἐν ταῖς ἡδοναῖς ἐκλύτους εἶναι, μὴτ' ἐν ταῖς ὀργαῖς ἐκπαθεῖς καὶ θηροῖδες. Ἄπειρ ἐγὼ πάντων τῶν ἐκ φιλοσοφίας περιγινόμενων ἀγαθῶν πρεσβύτατα κρίνω. Τὸ μὲν γὰρ εὐγενῶς εὐτυχεῖν, ἀνδρὸς· τὸ δ' ἀνεπιφθόνως, εὐηνίου ἀνθρώπου· τὸ δὲ τοῖς λογισμοῖς περιεῖναι τῶν ἡδονῶν, σοφῶν· τὸ δὲ ὀργῆς κατακρατεῖν, ἀνδρὸς οὐ τοῦ τυχόντος ἐστὶ. Τελείους δ' ἀνθρώπους ἡγοῦμαι τοὺς δυναμένους τὴν πολιτικὴν δύναμιν μίξαι καὶ κεράσαι τῇ φιλοσοφίᾳ· καὶ οὖσιν ὄντοι μείζονα ἀγαθῶν ἐπιδόλους ὑπάρχειν ὑπολαμβάνω, τοῦ τε κοινοφελοῦς βίου, πολιτευομένων, τοῦ τε ἀκύμονος καὶ γαληνοῦ, διατρίβοντα περὶ φιλοσοφίαν. Τριῶν γὰρ ἔντων βίων, ὧν ὁ μὲν ἐστὶ πρακτικὸς, ὁ δὲ θεωρητικὸς, ὁ δὲ ἀπολαυστικὸς, ὁ μὲν ἔκλυτος καὶ δούλος τῶν ἡδονῶν, ζωώδης καὶ μικροπρεπὴς ἐστίν· ὁ δὲ θεωρητικὸς τοῦ πρακτικοῦ διαμαρτάνων, ἀνωφελὴς· ὁ δὲ πρακτικὸς, ἀμοιρῆσας φιλοσοφίας, ἄμουσος καὶ πλημμελής. Πειρατέον οὖν εἰς δύναμιν καὶ τὰ κοινὰ πράττειν, καὶ τῆς φιλοσοφίας ἀντιλαμβάνεσθαι κατὰ τὸ παρεῖκον τῶν καιρῶν. Οὕτως

ρητικῆς ὀλέγη φροντίς ἦτο παρὰ τοῖς παλαιοῖς. — Ἡ γυμναστικὴ ἐπιστήμη] Περιλαμβάνει τὴν χορευτικὴν, πλκιστικὴν, ἵππειτικὴν καὶ τὴν σταδιοδρομίαν κατὰ τοὺς παλαιοὺς. * ἐνταῦθα συμπεριλαμβάνεται καὶ ἡ θεωρητικὴ φιλοσοφία. — 4. Διὰ ταύτην] Τὴν φιλοσοφίαν ὁγλ. — 8. Θεὸν σέβεσθαι] Καὶ φυλάττειν ἀκριβῆς τὸ πρὸς τὴν θρησκείαν χρεὶς του. — 10. Ἄρχουσιν ὑπέχειν] Κατὰ τὸ εὐλογεῖν ὅτε τὰ τοῦ Καίσαρος Καίσαροι, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ. — 16. Τὸ μὲν εὐγενῶς εὐτυχεῖν, ἀνδρὸς· τὸ δ' ἀνεπιφθόνως, εὐτυχεῖν ὁγλ. εὐηνίου ἀνθρώπου]

Ἡ ἔννοια εἶναι αὕτη κατὰ τὴν γνώμην μου· τὸ νὰ εὐτυχῇ ἐλευθερίως εἶναι ἔργον μεγάλου ἀνδρός, τὸ δὲ νὰ εὐτυχῇ χωρὶς νὰ φρονῆται εἶναι ἔργον ἀνθρώπου ὅστις ἀφίνει εὐλοῖα τῆς ἡνίκας τοῦ διοικεῖν, τουτέστι παραιτεῖται. — 18. Οὐ τοῦ τυχόντος ἐστὶ] Οὐ πρακτὸς ὁγλ. — 20. Μίξαι καὶ κεράσαι τῇ φιλοσοφίᾳ] Ἡ ἔννοια τελείους ἀνθρώπους ἡγοῦμαι ἐλείους τῶν διοικητῶν καὶ ἀξιοματικῶν, ὅτι θεωροῦσι τὴν δύναμιν καὶ ἐξουσίαν τῶν ἐπάνω εἰς δόγματα τῶν σοφῶν. — 29. Κατὰ τὸ παρῆγον τῶν καιρῶν] Κατὰ τὰς καιρικὰς περιπτώσεις ὁγλ. —

ἐπολιτεύσατο Περικλῆς, οὕτως Ἀρχύτας ὁ Ταραντῖνος, οὕτω Δίωμι ὁ Συρακούσιος, οὕτως Ἐπαμεινώνδας ὁ Θηβαῖος· ὧν ἑκάτερος Πλάτωνος ἐγένετο συνουσιαστής. Καί περὶ μὲν παιδείας οὐκ οἶδ' ὅ,τι δεῖ πλείονα λέγοντα διατριβεῖν. Πρὸς δὲ τοῖς εἰρημένοις χρήσιμον, μᾶλλον δὲ ἀναγκαῖόν ἐστι, μηδὲ τῆς τῶν παλαιῶν συγγραμμάτων κτήσεως ὀλιγώρως ἔχειν, ἀλλὰ καὶ τούτων ποιῆσθαι συλλογὴν κατὰ τὸ γεωργῶδες· τὸν γὰρ αὐτὸν τρόπον ἔργανον τῆς παιδείας ἢ χρῆσις τῶν βιβλίων ἐστὶ, καὶ ἀπὸ πηγῆς τὴν ἐπιστήμην τηρεῖν συμβέβηκεν.

ἦ. Οὐ τοίνυν ἄξιον οὐδὲ τὴν τῶν σωμάτων ἀγωνίαν παρορᾶν, ἀλλὰ ἔμπροσθεν ἐς παιδοτρίβου τοὺς παῖδας ἱκανῶς ταῦτα διαπνεεῖν, ἅμα μὲν τῆς τῶν σωμάτων εὐρυθμίας ἕνεκεν, ἅμα δὲ καὶ πρὸς ῥώμην. Καλοῦ γὰρ γήραος Σεμέλιον ἐν παισὶν ἢ τῶν σωμάτων εὐεξία. Καθάπερ οὖν ἐν εὐδία τὰ πρὸς τὸν χειμῶνα προσήκε παρασκευάζειν, οὕτως ἐν νεότητι τὴν εὐταξίαν καὶ τὴν σωφροσύνην ἐφόδιον εἰς τὸ γῆρας ἀποτίθεσθαι. Οὕτω δὲ δεῖ ταμειεύεσθαι τὸν τοῦ σώματος πόνον, ὡς μὴ καταξήρους γινομένους πρὸς τὴν τῆς παιδείας ἐπιμέλειαν ἀπαγορεύειν. Κατὰ γὰρ Πλάτωνα ὕπνοι καὶ κόποι μαθήμασι πολέμιοι. Καὶ τί ταῦτα, ἀλλ' ὁ πάντων ἐστὶ κυριώτατος τῶν εἰρημένων, σπεύδω λέγειν. Πρὸς γὰρ τοὺς στρατιωτικούς ἀγῶνας τοὺς παῖδας ἀσκητέον, ἐν ἀκοντισμοῖς αὐτοὺς καταθλοῦντας, καὶ τοξείαις καὶ θήραις. Τὰ γὰρ τῶν ἠττωμένων ἐν ταῖς μάχαις ἀγαθὰ, τοῖς νικῶσιν ἄθλα πρόκειται· πόλεμος δὲ ἐσκιατραφημένην σωμάτων ἕξιν οὐ δέχεται· ἰσχνὸς δὲ στρατιώτης πολεμικῶν ἀγῶνων ἐβᾶς, ἀθλητῶν καὶ πολεμίων φάλαγγας διωθεῖ. Τί οὖν ἄν τις εἴποι, σὺ δὲ δὴ περὶ τῆς τῶν ἐλευθέρων παιδῶν ἀγωγῆς ὑποσχόμενος παραγγέλματα δώσειν, ἔπειτα φαίνη τῆς μὲν τῶν πενήτων καὶ δημοτικῶν παραμελῶν ἀγωγῆς, μόνοις δὲ τοῖς πλούσιοις ὁμονοεῖς τὰς ὑποθήκας διδόναι. Πρὸς οὓς οὐ χαλεπὸν ἀπαντῆσαι. Ἐγὼ γὰρ μάλιστα ἂν βουλοίμην, πᾶσι κοινῇ χρήσιμον εἶναι τὴν ἀγωγὴν· εἰ δὲ τινες ἐνδεῶς τοῖς ἰδίοις πράττοντες ἀδυνατήσουσι τοῖς ἐμοῖς χρήσασθαι παραγγέλμασι, τὴν τύχην αἰτιάσθωσαν, οὐ τὸν ταῦτα συμβουλευόντα. Πειρατέον μὲν οὖν εἰς δύναμιν, τὴν κρατίστην ἀγωγὴν ποιῆσθαι τῶν παιδῶν, καὶ τοῖς πένησι· εἰ δὲ μὴ, τῇ γε δυνατῇ χρηστέον. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως

7. Κατὰ τὸ γεωργῶδες] Τούτέστιν ὡς αἰετοῦ οἱ γεωργοί. — Οὐ κτήσις, ἀλλ' ἔργανον τῆς παιδείας] Τούτέστιν οὐκ ἢ κτήσις, ἀλλ' ἢ μεταχείρισις τῶν βιβλίων κήρυξις τὸν ἄνθρωπον πεπαιδευμένον

ἢ 6. Φάλαγγ] ἢ Μακεδονικὴ συνίστατο ἀπὸ 8000 ἐκλελεγμένους στρατιώτας πεζοῦς· ἰδὲ περὶ ταύτης ἄρρητον, Ἐκδ. Κ. Νεοφύτου.